



Л. М. МАСОЛ
О. В. ГАЙДАМАКА
О. М. КОЛОТИЛО

МИСТЕЦТВО

2 клас



Л. М. МАСОЛ
О. В. ГАЙДАКА
О. М. КОЛОТИЛО

МИСТЕЦТВО

Підручник інтегрованого курсу для 2 класу
закладів загальної середньої освіти



Київ
«Генеза»
2019

УМОВНІ ПОЗНАЧЕННЯ:



— завдання і запитання;



— послухай;



— зобрази;



— переглянь;



— виконай;



— узагальнення.



*Фрагмент інтерактивної версії підручника:
<https://youtu.be/IKo5K6yp2H4>*

ЛЮБИ ДРУГОКЛАСНИКИ ТА ДРУГОКЛАСНИЦІ!

Запрошуємо разом з Лясолькою, Барвиком та цим підручником продовжити мандри Країною Мистецтва. Ми будемо співати, малювати, пізнавати красу різних пір року в мистецтві, передавати свої враження у творчості. *Щастя!*



I. Пори року в мистецтві

1. ПРОЩАВАЙ, ВЕСЕЛЕ ЛІТЕЧКО!

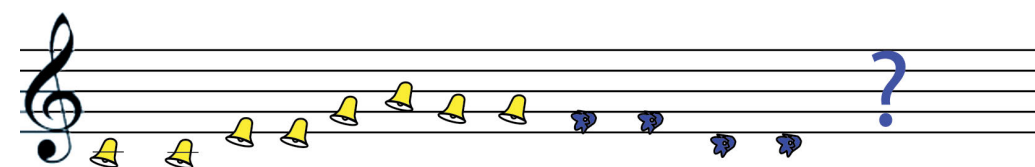
Як радісно й весело було влітку! Лясолька й Барвик насолоджувалися звуками докільля: шелестом зеленого листя, переливами пташиного співу, плескотом морських хвиль...



К. Меладзе. Квітка-душа (Я. Джусь – бандура; Н. Матвієнко та С. Шурін – спів з хореографією).



Пригадай свої найяскравіші літні враження. Які звуки природи оточували тебе? Порівняй різне виконання музичного твору. Нагадай Барвику правила співу.



Дзвоник кличе нас до школи, а дзвіночки кличуть в поле.



ДЕ ПОДІЛОСЬ ЛІТЕЧКО?

Музика О. Янушкевич

Вірші М. Ясакової



Який із музичних інструментів ти обереш для супроводу пісні?



Нотна грамота

Ноти – знаки для запису музики.



Всі мене питають: «Хто ти?»
Я – музичний знак, я – НОТА.



У вільний час спробуй придумати різні закінчення поспівки «Дзвоник кличе нас до школи...».

1. ПРОЩАВАЙ, ВЕСЕЛЕ ЛІТЕЧКО!



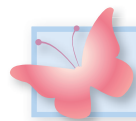
Літо — улюблена пора всіх дітей. Барвик з Лясолькою, подорожуючи літніми стежками, спостерігали за багатством природи, милувалися її різнобарв'ям. Художники цю красу передають фарбами в живописі.



Які почуття викликає картина? Які кольори в ній переважають? Пригадай основні та похідні кольори.

Якщо бачиш на картині намальовано ріку, або іній на ялинах, цвіт вишневий у садку,

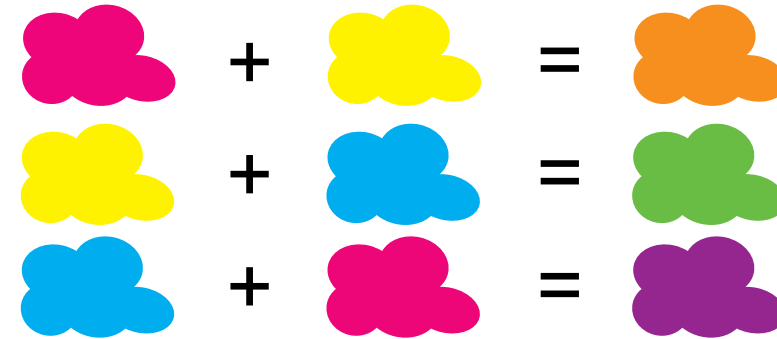
чи засніжену рівнину — весь широкий простір наш, то вже знаєш — ця картина називається ПЕЙЗАЖ.



Пейзаж — зображення краєвидів.



Вправа. Потренуйся разом з Барвиком утворювати на палітрі похідні кольори.



Пригадай свої літні враження і створи пейзаж «Яскраві спогади про літо» (акварель, гуаш). Квіточки можна намалювати пальчиками, змоченими у фарбу.



Варіант 1



Варіант 2



Поміркуй, який пейзаж сприятиме поліпшенню твого настрою і «зігріватиме» приємними спогадами холодної осінньої днини.

2. ЗВУКИ ТА КОЛЬОРИ ПРИРОДИ



Весна, літо, осінь, зима – пори року, які завжди зачаровували митців. Неповторну красу природи художники передають розмаїттям ліній і кольорів, композитори – звуками.



Як художниця зобразила наш рідний край? Уяви звуки природи, які можна «почути».



В. Косенко. Пасторальна. Д. Саррі. Пастораль.



Які настрої переважають у музиці? Який твір вокальний, а який – інструментальний? У якому темпі вони виконуються – швидко чи помірно? Музика звучить гучно чи тихо? Що можна уявити, слухаючи її? Зобрази кольоровою лінією мелодію кожного твору.



Пастораль («пастушковий») – твори мистецтва, які передають картини природи. Мелодія твору зазвичай нагадує награвання пастушка на сопілці.



ПІШЛИ ДІТИ В ПОЛЕ

Українська народна пісня

∨ Не поспішаючи

Пі-шли ді - ти в по - ле кві-точ-ки зби-ра - ти.

∨ Приспів:

Мак, мак, зі - роч-ка-ми, во-лош-ки з со-ки-роч - ка - ми,
ромен-зілля, бур-кун-зіл-ля, ме-док-зіл-ля і чеб-рець.



2. Квіточки зривали, віночки звивали. *Приспів.*
3. Віночки звивали, на голови клали. *Приспів.*
4. Як звили віночки, завели таночки. *Приспів.*

Нотна грамота

Стан цей нотні знаки носить,
зветься просто – НОТНОСЕЦЬ.

Загадка

Він стоїть, як вартовий,
ноти всі оберігає,
Нотносець відкриває,
місце нотам визначає.



Скрипковий ключ



Дослідіть звучання різних предметів. Разом з однокласниками та однокласницями спробуйте відтворити звуки природи.



У вільний час змайструй музичні інструменти. Використай: трубочки для соку, скотч і клаптик паперу; картонну трубочку, скотч і крупу; консервну бляшанку, повітряну кульку і скотч.



2. ЗВУКИ ТА КОЛЬОРИ ПРИРОДИ



Природа зачаровує нас багатством кольорів. Художники пишуть картини, змішуючи фарби на палітрі. Так вони утворюють на полотні чи папері безліч різних *відтінків* кольору.



Знайди на картині й назви кольори та їх відтінки, що передають красу природи. Покажи на пейзажі рукою лінію горизонту.

Загадка

У дорогу вирушаю, щоб дістатись небокраю.
Я за ним, він — утікати, не дається наздогнати.



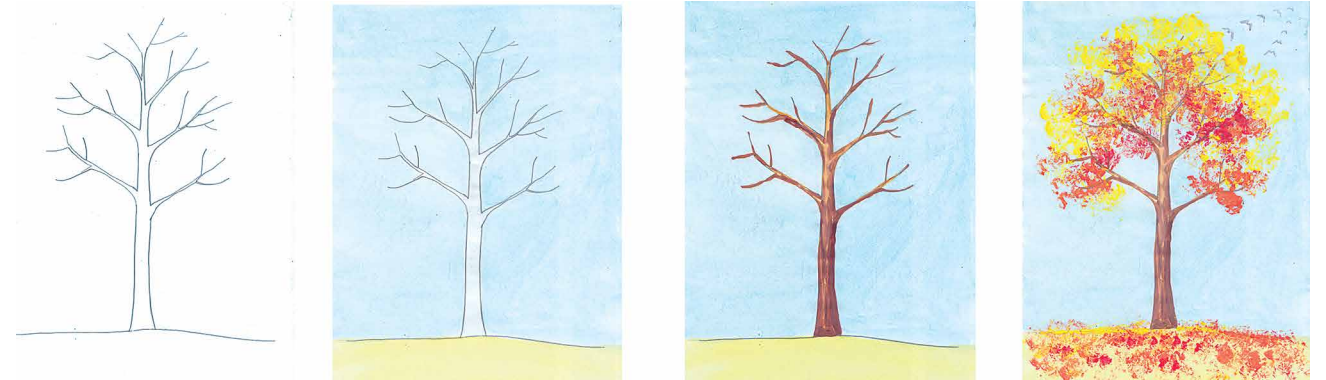
Лінія горизонту – уявна лінія торкання небосхилу і землі.



Вправа. Потренуйся разом з Барвиком утворювати на палітрі різні відтінки осінніх кольорів.



Намалюй композицію «Осіннє чудо-дерево». Застосуй один із запропонованих способів зображення, використовуючи різні відтінки потрібного кольору. За бажання прикрась свій малюнок опалим листям.



Способи зображення дерева



ватною паличкою олівцем серветкою поролоном

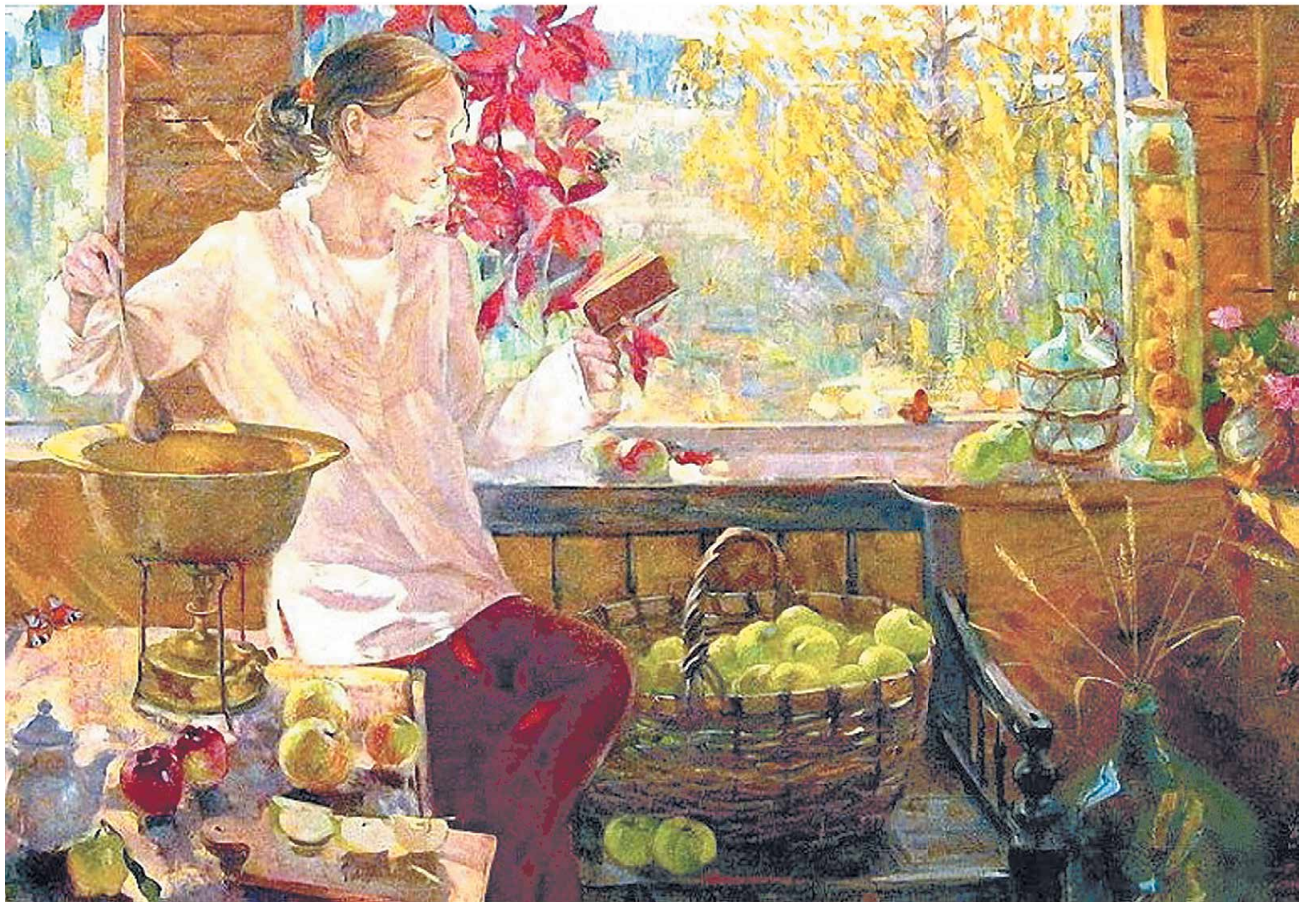


Обери собі дерево-друга і спостерігай за його змінами восени, узимку, навесні. Потренуйся зображати його різними способами.

3. ОСІННІ ПЕРЕТВОРЕННЯ



Осінні зміни у природі вражають чарівними перетвореннями, які відбуваються цієї пори.



Що відбувається на картині? Коли це відбувається?

Про голоси природи нам може розповісти програмна музика. У ній ми можемо почути звуки, що нагадують шепотіння листочків, гуркіт дощу, пташиний спів.



Програмна музика – це інструментальні твори, що мають назву або словесну програму.



А. Вівальді. «Осінь» із циклу «Пори року».
П. Чайковський. «Осінь пісня» («Жовтень») із циклу «Пори року».



Про яку осінь «розповіла» тобі музика? Радісно-золоту чи похмуро-сіру? Добери до кожного з творів слова-характеристики:



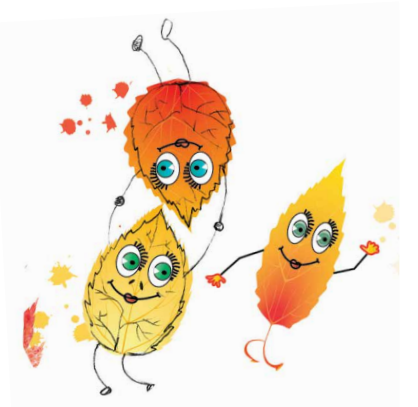
Чи відповідає, на твою думку, характер музики віршованим програмам до цих творів?

«Осінь»:

«...Селяни веселим і радісним співом святкують щедрий урожай...»

«Осінь пісня»:

«Осінь, опадає весь наш бідний сад, листя пожовтіло. Вітер. Листопад...».



Музичний цикл – це кілька вокальних або інструментальних творів, об'єднаних загальним задумом.



За допомогою різних музичних інструментів створи з однокласниками та однокласницями музичні картини осені. Змінійте темп відповідно до задуму інструментальної композиції: «Падоліст» (*помірно*), «Буревій» (*швидко*).

Придумай рухи й зімпровізуй танок осіннього листя.



Як музика може «розповісти» про красу природи?

3. ОСІННІ ПЕРЕТВОРЕННЯ



Осінь пензлика взяла, малювати почала.
пензлик біга без упину – гарна в осені картина.

Осінь вражає не лише палітрою кольорів листя на деревах, а й різнобарв'ям квітів. Художники відображають такі чарівні перетворення в малярстві. Настрій картин передає **колорит**. Він буває теплим чи холодним.



Визнач колорит творів. Він теплий чи холодний? Поміркуй, який з букетів осінній. Який настрій вони створюють? Якою з картин тобі хотілося б милуватися у власній кімнаті?



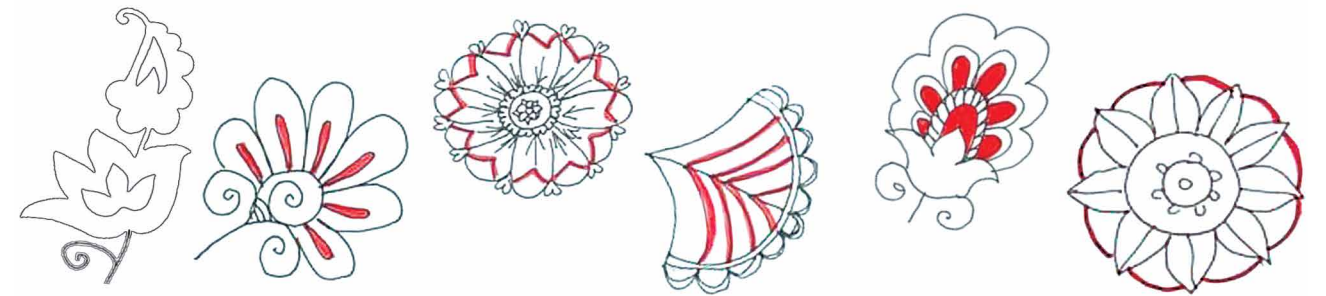
Колорит – гармонійне поєднання кольорів у композиції.



Подивись, як можна перетворити звичайні осінні квіти на «чарівні». Порівняй.



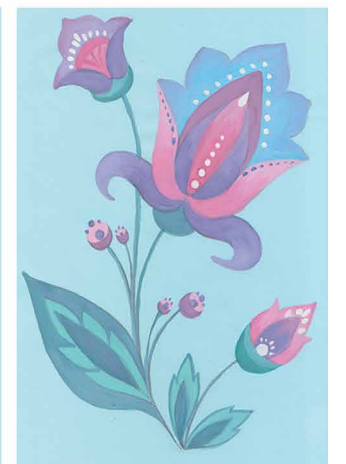
Розглянь зразки перетворених квітів.



Створи чарівну квітку в теплому або холодному колориті (*білий або тонований папір, гуаш*). Підготуй скрайбінг-презентацію своєї роботи (за бажанням та по можливості – комп'ютерну).

Варіант 1

Варіант 2



Проведи дослідження і визнач колорит картин у підручниках з інших предметів.



4. ХМАРКИ-ЧАРІВНИЦІ, НЕВТОМНІ МАНДРІВНИЦІ



Восени ми спостерігаємо за змінами в природі, милуючись хмарками в небі – білими й пухнастими або темними й похмурими. Слухаємо мелодію вітру – то ніжну й ласкаву, то поривчасту.



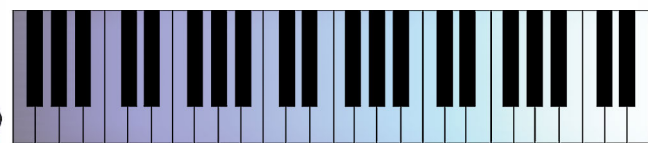
Композитори, як і художники, можуть «малювати» пейзажі, але не фарбами, а звуками.



М. Чембержі. Хмаринка. Р. Шуман. Порив.



Ці твори – програмні? Поясни. Пригадай, що таке регістр. Рухом руки покажи, як мелодія хмаринки «подорожує» різними регістрами.



ХМАРИНКИ

Музика *Н. Антоник* Вірші *Н. Своїкіної*



2. Бувають хмаринки, подібні на казку,
Мені розкажи ти цю казку, будь ласка,
А може, у сні мені диво насниться –
Хмаринки, як мультики, будем дивитись.

Приспів



Придумай мелодії до віршів, виконай їх із супроводом:

форте



Небо вкрили рясно темно-сірі хмари.

Грізно грім заграмав, мов у бубни вдарив.

піано



Гарненька біленька, неначе пір'інка,

всміхається сонцю грайлива хмаринка.



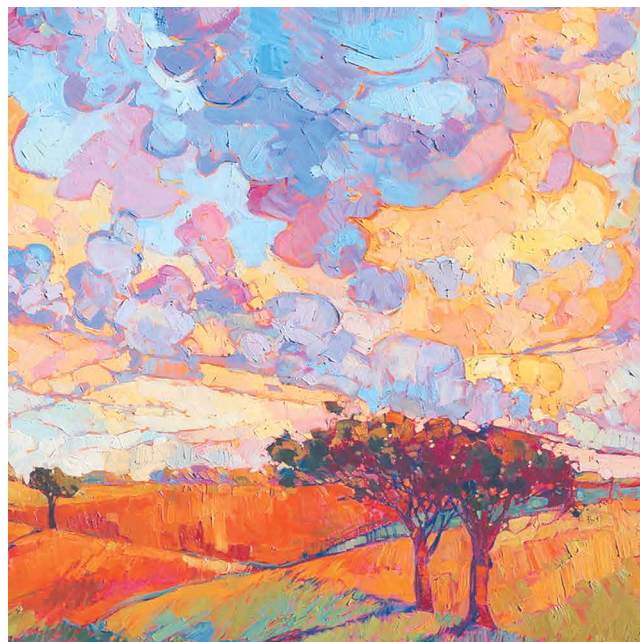
Досліди, у якому регістрі звучать голоси твоїх рідних.



4. ХМАРКИ-ЧАРІВНИЦІ, НЕВТОМНІ МАНДРІВНИЦІ








Хмари на осінньому небі часто змінюють своє забарвлення. Вони бувають яскравими й іскристими або ніжно-блакитними, немов замріяними.



Яке небо тебе вразило найбільше? Які відчуються настрої на картинах? Які кольори й відтінки переважають у зображенні хмар на кожному з пейзажів? Порівняй колорит.

Поміркуй, де потрібно розмістити лінію горизонту, щоб краще показати в усій красі захмарене небо.

Жили-були веселі , які дуже любили мандрувати. а також танцювати й співати. Коли пригрівало ласкаве , вони повільно пливли по небу, плавно кружляючи в таночку, мов білі . Восени сердитий вітер-чародій перетворював їх на темно-сірі грозові . І тоді з них на землю падали осінніми сльозами холодні дощові . «Кап-кап, кап-кап...», – співали вони свою зажурливу пісеньку .



Вправа. Барвик і Лясолька, малюючи сині хмарки, експериментували з кольором. Барвик додавав темну фарбу, щоб зробити похмурі дощові хмари. А Лясолька – навпаки: додала білої і рожевої фарб, і її хмаринки ніби повеселішали. Поекспериментуй і ти, створюючи хмарки з різним настроєм (*гуаш*).



Намалюй композицію «Хмаринки-мандрівниці», передай у ній свій настрій (*гуаш*). Поміркуй, кого можуть зустріти мандрівниці під час своєї небесної подорожі.

Варіант 1



Варіант 2



Придумай і розкажи друзям історію про свої намальовані хмарки. Створи разом «хмару слів» – путівничок по мистецтву.



5. РИТМИ ОСІНЬОГО ДОЩУ



Натягну я капелюха на вуха,
помандрую дощика слухать.
Довше, любий дощику, подощи.
Мені твоя пісенька до душі.



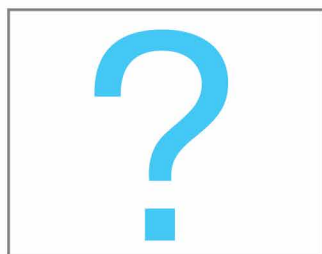
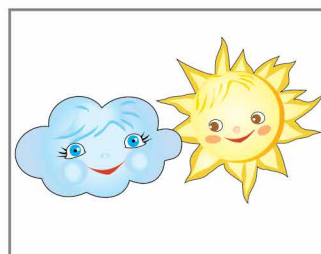
Яку пісеньку дощу можна «почути» на картині – сумну чи веселу?



В. Косенко. Дощик.



Як змінюється характер і темп музики? Коли дощик весело танцює, а коли – співає задумливу пісеньку? Як завершується п'єса?



Штрихи – це знаки, що вказують, як виконувати музику.

– наспівно (легато) – відривчасто (стакато).

ДОЩИК

Музика А. Мігай Вірші Н. Кулик

1. До-щик ллє-тьсє ці-лий ра-нок. – Кап-кап-кап! Не ви-хо-ди-мо на га-нок. –
Кап-кап-кап! Рап-том ба-чим під ку-щем – Кап-кап-кап-кап-кап! Мок-не зай-чик під до-щем –
Приспів: Кап-кап-кап-кап-кап! Ой ти, зай-чи-ку сі-рень-кий, ой ти, зай-чи-ку ма-
лень-кий! Го-ді мерз-ну-ти, дри-жа-ти, ти хо-ди мер-щій до ха-ти,
ми да-мо то-бі морк-ви-ну, ще й ве-ли-ку ка-пус-ти-ну, по-не-сеш їх у лі-сок
го-ду-ва-ти ді-то-чок, бо ма-лень-кі зай-че-ня-та вже дав-но че-ка-ють та-та.



2. Дощик ллєтьсє цілий ранок. – Кап-кап-кап!
Мокра стежка, мокрий ґанок. – Кап-кап-кап!
Але зайчик поспішає. – Кап-кап-кап-кап-кап!
Для зайчат гостинця має. – Кап-кап-кап-кап-кап!



Знайди в нотному записі пісні позначення штрихів – легато і стакато.



Виконай ритмічну композицію «Танок осіннього дощу».



На дозвіллі пограй з друзями у гру «Який дощик?»: створи на шумових інструментах звукові картини «Веселий дощик» чи «Осінь злива» тощо (змінюйте гучність, темп).



5. РИТМИ ОСІНЬОГО ДОЩУ



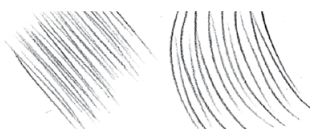
Осінь буває не лише радісною, яскравою, а також похмурою, сірою, з тихим холодним дощем. У пейзажах художники можуть зображати дощ і вітер, передавати рух.



Який настрій викликають картини? Як зображено дощ і вітер? Покажи руками, як хитається дерево, коли дме вітер. Як у пейзажі дерева нахилили свої гілочки від подиху вітру?

Е. Морріконе. Плач вітру.

Рух у пейзажі можна передати штрихами. Їх застосовують, щоб намалювати дощ.



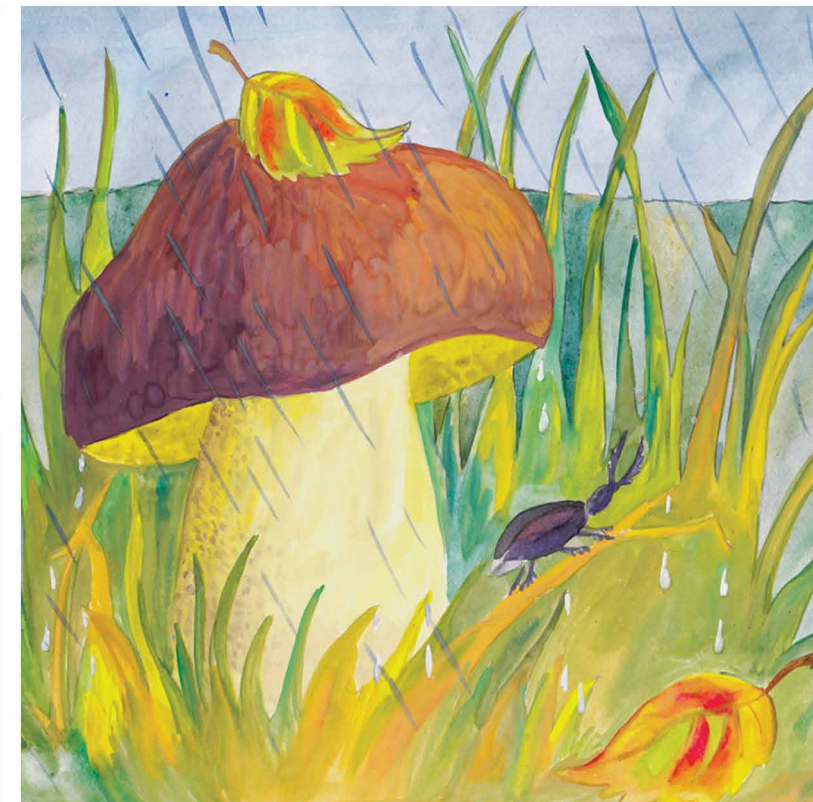
Штрих – лінія, що виконується одним коротким рухом руки.



Вправа-загадка. Допоможи Барвику визначити, чи правильно Лясолька зобразила в пейзажі рух вітру.



Намалюй вітряний дощовий день у полі (акварель, гуаш). Поміркуй, як потрібно малювати дощик – прямими чи косими штрихами.



Руханка. Р. Грех. Пісня про гриби із серії «З любов'ю до дітей».



Порівняй штрихи в музиці та образотворчому мистецтві.



6 – 7. ПРО ЩО РОЗПОВІВ НАТЮРМОРТ



Осінь дарує людям корисні овочі та фрукти. Вони можуть стати персонажами картин і музичних творів, лялькових вистав і мультфільмів.



Гра «Картина оживає». Уяви, що «герої» картини заспівали. У якому регістрі ти чуєш голос Гарбуза, а в якому – інших персонажів картини?

К. Хачатурян. Балет «Цибулино» (Галоп. Варіації Вишеньки. Хода сеньйора Помідора).

Пригадай, що таке балет. Як музика відтворила характери дійових осіб казки? Порівняй героїв балету і мультфільму.

Мультфільм «Цибулино» (фрагмент).



Українські народні пісні, у яких оспівуються різні пори року, називають **календарно-обрядовими**. Вони виконуються відповідно до народного господарського календаря.

Українська народна пісня «Женчикок-бренчикок» (в обробці *М. Леонтовича*). *М. Мусоргський*. Гопак з опери «Сорочинський ярмарок».



Хто виконує пісню – співак чи хор? Танець звучить у виконанні одного інструмента чи оркестру? Який характер мелодій?

Гопак – український народний танець.

ХОДИТЬ ГАРБУЗ ПО ГОРОДУ

Українська народна пісня



Хо - дить гар - буз по го - ро - ду,
пи - та - єть - ся сво - го ро - ду:



«Ой, чи жи - ві, чи здо - ро - ві
всі ро - ди - ці гар - бу - зо - ві?»



Нотна грамота

Звуки різної тривалості позначають так:



Проплескай ритм гопака.



Порахуй усіх «родичів гарбузових», про яких співається в пісні.

6–7. ПРО ЩО РОЗПОВІВ НАТЮРМОРТ



Зібрані восени овочі, фрукти господарі зносили до комори. Вона перетворювалася на справжнісінький натюрморт.



Якщо бачиш на картині чашку кави на столі, чи якийсь напій в графині, чи троянду в кришталі, або з бронзи гарну вазу, або грушу, або торт, або все оце відразу – знай, це зветься **НАТЮРМОРТ**.



Що зображено на картині? Як художниця розмістила предмети натюрморту? Пофантазуй і придумай уявну розмову дійових осіб натюрморту, які ніби ожили й заговорили.



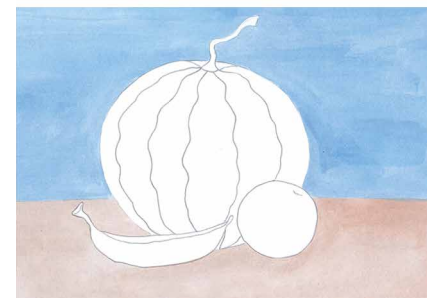
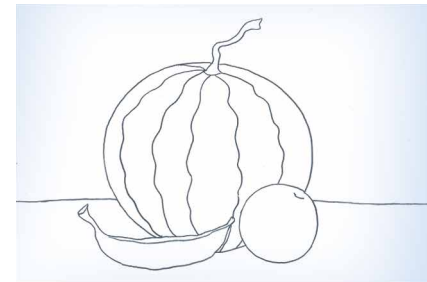
Натюрморт – це зображення квітів, овочів і фруктів, побутових речей тощо.

У створенні натюрморту важлива роль композиції. Головні предмети на картині утворюють її **композиційний центр**.

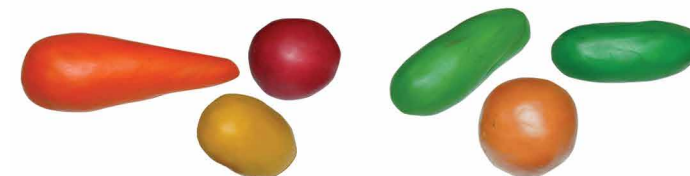
Кожний предмет у натюрморті має свою форму, розмір, колір.



Намалюй смачненький натюрморт із кавуна та фруктів (акварель, сіль).



Виліпи веселі овочі. Разом з однокласниками створіть натюрморт з гомінкого городу (пластилін, солоне тісто). Проаналізуйте форми та розміри овочів.



Піклуйся про своє здоров'я і створи у вільний час живі апетитні натюрморти з овочів і корисної зелені. Поцікався в дорослих, скільки коштують овочі, які ліпили на уроці.



8. ТРОЇСТІ МУЗИКИ



У кожного народу є свої особливі музичні інструменти. У всіх куточках України відомі **троїсті музики**. Цей народний ансамбль із трьох виконавців зазвичай складається зі *скрипки, сопілки, бубна*. На Гуцульщині додають *цимбали*.

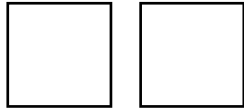


цимбали



Троїсті музики.

Л. Колодуб. Троїсті музики.



Які враження викликала в тебе ця музика? Під таку музику краще співати чи танцювати? Які інструменти звучать? Назви, які з них зображено на картині.



Ансамбль – виконання музики двома і більше виконавцями.



Загадки. Три людини грали, і всі виграли.

Лежить – мовчить,
торкни – дзижчить,
візьми в руки –
скигнуть.



У лісі вирізана,
гладенько витесана,
співає, заливається.
Як називається?

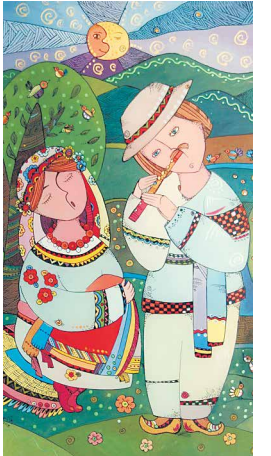


ОЙ ЗАГРАЙТЕ, ДУДАРИКИ

Музика А. Філіпенка Вірші В. Панченка

mf \vee Весело

Ой за-грай-те, ду-да-ри-ки, мо-ло-ді гу-цу-ли,
так, щоб та-нець-у-ви-ва-нець по-ло-ни-ни чу-ли.



Придумай і виконай рухи до пісні.

Нотна грамота

Барвик мріяв грати на піаніно, як Лясолька. Отож вона познайомила його з мешканцями Будиночка нот – сестричками **До Ре Мі Фа Соль Ля Сі**.

Сім сестричок, нот-малят, поверхи свої шукають.
утворили **Звукоряд**. На лінійках опинились,
Нотки вгору-вниз літають, з **Нотним станом** подружились.

Солодкозвучна **Соль** \equiv оселилася на другому поверсі \equiv поряд зі \equiv . Мініатюрна нотка **Мі** \equiv обрала перший поверх. А ще одна сестричка сіренька **Сі** \equiv любила висоту і тому жила на третьому поверсі, поближче до сонечка. Для добренької нотки **До** \equiv створили додаткову коротку лінієчку.



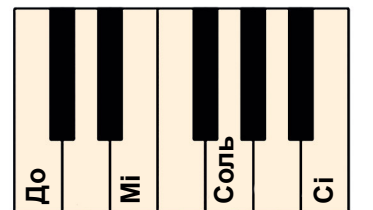
Скоро ти дізнаєшся закінчення цієї казки...

А так ці ноти розмістилися на клавіатурі:



Гра. Прочитай слова, де «сховалися» ноти:

\equiv рога, вед \equiv дь, пара \equiv ка, так \equiv .



8. ТРОЇСТІ МУЗИКИ



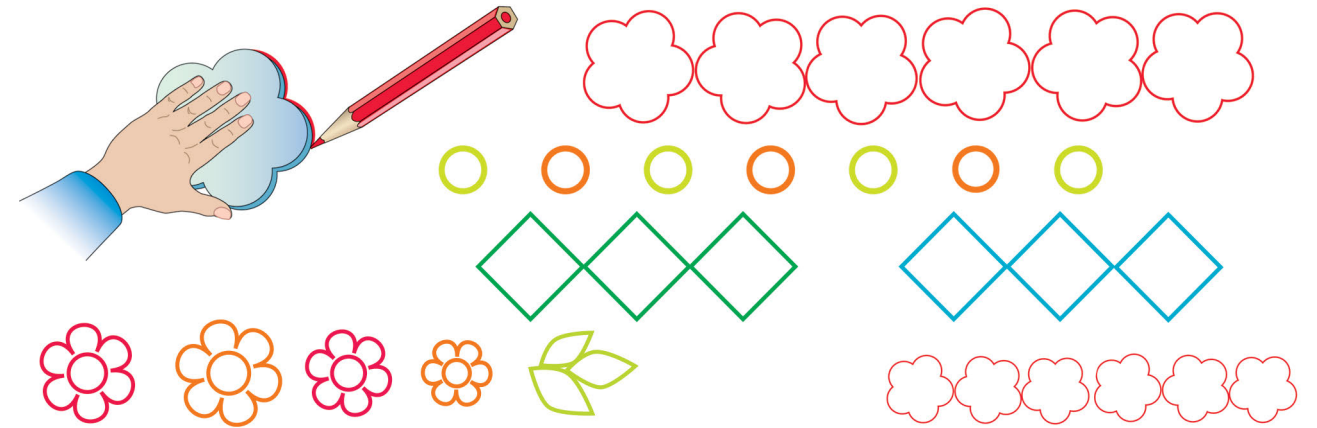
Гостинні Карпати зачаровують красою гір та чарівними мелодіями. Жодне гуцульське свято не обходиться без веселих музик, які грають на різних народних інструментах.



Придивись, як прикрашено на картині народні інструменти, гори, дерева тощо. Розглянь, як оздоблено старовинні народні інструменти.



Вправа. Утвори за допомогою шаблонів різні зображення і склади з них візерунки.



За допомогою різних художніх технік створи візерунок, яким можна прикрасити народний інструмент цимбали.

Варіант 1 (аплікація)

Варіант 2 (штампування)














У вільний час послухай легенду про троїстих музик.




9. ЯК СОПІЛКА ФЛЕЙТОЮ СТАЛА





Жила-була Сопілочка , яка грала співаночки і мріяла стати артисткою. Одного разу її награвання почув Майстер . Він розкрив їй секрети музичної абетки й навчив гарних манер.  була талановитою і старанною ученицею. Вона швидко опанувала гру з . Тоді  одягнув її в розкішну срібну сукню і запропонував виступити на концерті. Мелодію  підхопили . Після гучних оплесків  сказав: «Як чарівно звучала флейта !». Так  перетворилася на . Її голос змінився, а мрія здійснилась.






Кожний музичний інструмент має свій особливий голос – тембр.

 **Тембр** – забарвлення звучання голосу людини або музичного інструмента.

 *В. Кирейко. Награвання Лукаша з опери «Лісова пісня» (сопілка). Й. С. Бах. Жарт (флейта).*


 Порівняй тембри сопілки й флейти. Уяви музику, яка «лунає» з картини. Яка мелодія пісенна, а яка – танцювальна?

Зазирнімо в будиночок нот. Ля-солька нагадала Барвику назви нот. Вона пояснила, що ноти пишуться не тільки на лінійках, а й між ними.

Між першим і другим поверхами Будиночка нот оселилася фантазерка **Фа** . Ляклива нотка **Ля**  сховалася між другим і третім поверхами. Нотка **Ре**  поселилася під першою лінійкою, поруч зі своїми подружками. Співаючи та граючи, дружно живуть нотки-сестрички у своєму будиночку.


Нотна грамота

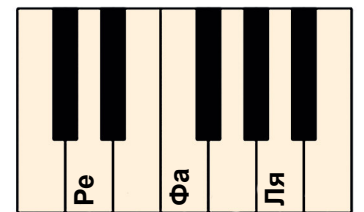


 Роздивись, де розміщено нові нотки на клавіатурі:

Гра. Прочитай слова, де «сховалися» ноти:


рби, лька, мо.

 Допоможи своїм казковим друзям створити поспівки з вивчених нот. Для Лясольки зімпровізууй мелодію на нотах *до, мі, соль*, а для Барвика – на нотах *ре, фа, ля*.

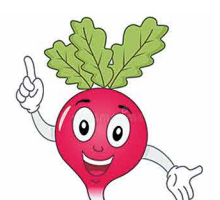
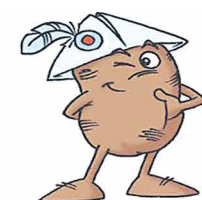


Я маленька дівонька, як у полі квітонька, на скрипочці граю, пісеньку співаю.

Я маленький хлопчик, виліз на стовпчик, на сопілці граю, пісеньку співаю.

 Заспівай пісню «Кольорова гама». Музика *Л. Масол*, вірші *В. Тиценка* (Додаток, с.112).

 Назви зображення. У яких словах «сховалася» нота?



9. ЯК СОПІЛКА ФЛЕЙТОЮ СТАЛА



Художники передають красу природи, людські почуття кольором, лініями, формами і наповнюють свої картини музикою.



Яку мелодію може виконувати легінь? Відшукай на картині різні виразні лінії (пряма, крива). Обведи їх пальчиком. Назви теплі та холодні кольори на картині.

Усе у природі сповнене музикою. Подивись, як художниця кольоровими лініями передала спів пташок.

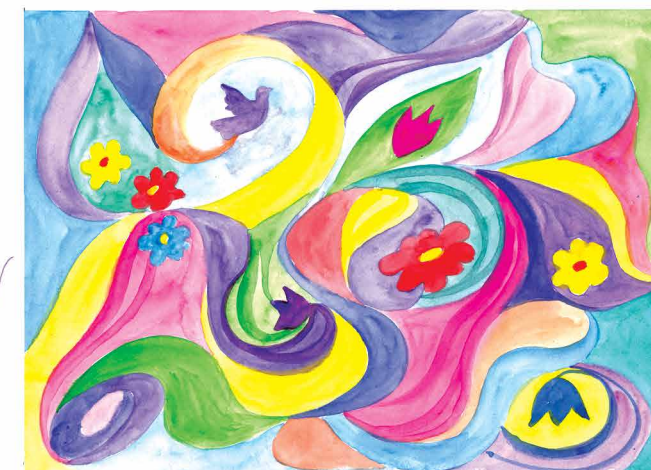


Спробуй лініями або плямами передати красу пісні сопілки чи мелодії флейти.

Варіант 1



Варіант 2



Пофантазуй, як можна кольоровими лініями зобразити мелодії, виконані на інших інструментах.



10–11. ДЛЯ КОЖНОГО ЗВІРА І ПТАХА У КАЗКИ СВОЇ ГОЛОСИ



Помандруймо в незвичайну – симфонічну – казку «Петрик і Вовк» композитора Сергія Прокоф'єва. У ній казкових персонажів «зображують» музичні інструменти. Тож казка розпочинається...

Рано-вранці Петрик вийшов на галявину.

Тему головного героя Петрика виконує **струнна група** інструментів оркестру: *скрипки, альти, віолончелі, контрабаси*. Хлопчик крокує, ніби наспівуючи мелодію.

скрипка



альт



віолончель



контрабас



С. Прокоф'єв. Симфонічна казка «Петрик і Вовк» (тема Петрика).



...На дереві сиділа Пташка і весело цвірінькала. Згодом з'явилася Качка. Вона плавала в калюжі, а Пташка кружляла неподалік.

Легка мелодія Пташки (*флейта*) мов пурхає на високих звуках.



флейта



У темі Качки (*гобой*) відчувається неповороткість її ходи.

...Петрик помітив, як у траві крадеться Кішка, яка хоче схопити Пташку. «Бережись!» – гукнув Петрик, і Пташка миттю злетіла на дерево. Вийшов Дідусь. Він гнівався, що Петрик вийшов з двору: «Що буде, якщо з лісу прийде Вовк?..»

Уривчаста мелодія хитрої Кішки звучить у низькому регістрі (*кларнет*). Вона ніби крадькома рухається, раз у раз завмираючи на місці.

Музична тема Дідуся (*фагот*) передає його характер та особливості неквапливої ходи. Він «промовляє» трохи невдоволено низьким голосом.



С. Прокоф'єв. Симфонічна казка «Петрик і Вовк» (теми Пташки, Качки, Кішки, Дідуся).



Уяви, що виконавці переплутали інструменти. Чи можна передати музику Дідуся грою на флейті?

Теми Пташки, Качки, Кішки та Дідуся в музичній казці виконували **дерев'яні духові** інструменти, до яких належать: флейта, гобой, кларнет і фагот.



Заспівай пісню «Киця-Кицюня». Музика і вірші *І. Білика* (Додаток, с. 112).



Проведи спостереження: які тембри голосів мають твої улюбленці – домашні тваринки.



гобой



кларнет



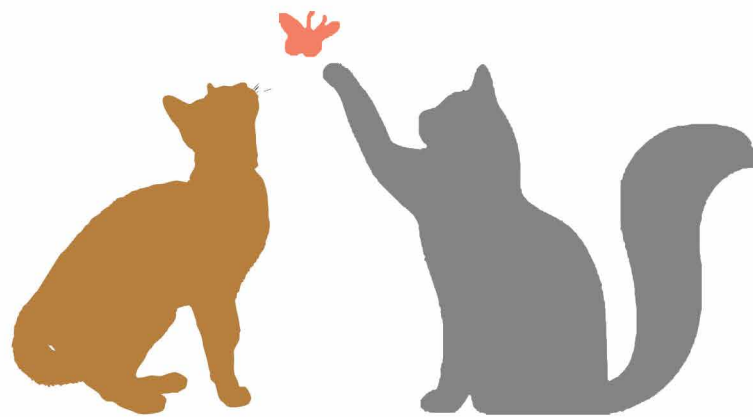
фагот



10–11. ДЛЯ КОЖНОГО ЗВІРА І ПТАХА У КАЗКИ СВОЇ ГОЛОСИ



Барвик, послухавши симфонічну казку, вирішив намалювати пташку й кішку, музика яких йому сподобалась найбільше. Їх можна зобразити однією фарбою. Для цього треба контурне зображення суцільно покрити темним кольором на світлому тлі. Або навпаки – світле зображення на темному тлі. Така робота називається *силуетною*.



Порівняй живописні та силуетні зображення тварин.



Силует – це однотонне зображення предмета, окреслене контуром.



Створи силуетну композицію «Бережіть птахів!».

Варіант 1



Варіант 2



Зобрази силует котика (крупка, клей).

Варіант 1



Варіант 2



Придумай рухливу гру-пантоміму, де кішка буде головним героєм. Пограй разом із друзями в цю гру на перерві. Дізнайся в дорослих про птахів Червоної книги України. Розкажи, як ти допомагатимеш пташкам узимку.



12. ДЛЯ КОЖНОГО ЗВІРА І ПТАХА У КАЗКИ СВОЇ ГОЛОСИ



валторна



литаври



барабан





бубон



тарілки



 С. Прокоф'єв. Симфонічна казка «Петрик і Вовк» (теми Вовка, Мисливців).

 Під час звучання музики показуй руками «гру» на валторні та ударних інструментах.

Казка про пригоди Петрика продовжується...

...Невдовзі з'явився величезний Вовк. Петрик вирішив зловити його. Нарешті з лісу вийшли Мисливці. Вони йшли по слідах Вовка і стріляли з рушниць.


Тему страшного Вовка композитор «доручив» виконувати трьом валторнам – мідним духовим інструментам. Їхнє грізне завивання на тлі зловісного гуркоту ударних інструментів зображує Вовка небезпечним хижаком.


Марш хвацьких Мисливців набуває бойового характеру завдяки ритмам ударних інструментів: барабана, тарілок і бубна. Постріли рушниць передано громом литавр і барабанів.




...Петрик гукнув Мисливцям: «Не треба стріляти, ми вже спіймали Вовка! Допоможіть відвести його в зоопарк».

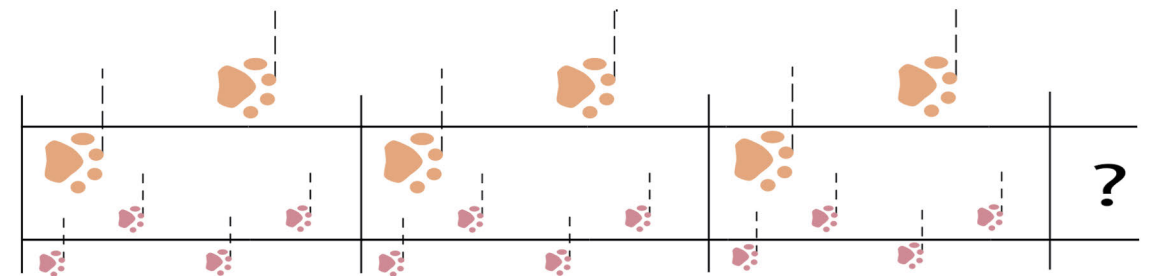
Казка закінчується переможним маршем усіх її учасників.

 С. Прокоф'єв. «Петрик і Вовк» (фінал).

 Яка тема звучить у фіналі казки? Який характер музики? Чим відрізняється марш Мисливців від заключного маршу всієї казки? Пригадай, як називається людина, яка керує оркестром. Уяви, що ти керуєш фіналом симфонічної казки С. Прокоф'єва. Покажи це рухами рук.

Отже, музична казка допомогла ознайомитися з тембрами основних груп інструментів симфонічного оркестру – струнних, духових та ударних.

 Разом з друзями пофантазуйте і виконайте ритм ходи киці і кошеняти.



 Самостійно досліди значення слова *фінал* у музиці та спорті.



12. ДЛЯ КОЖНОГО ЗВІРА І ПТАХА У КАЗКИ СВОЇ ГОЛОСИ



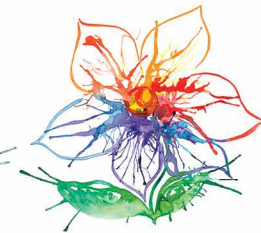
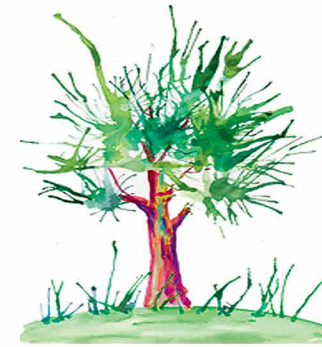
Дія казки С. Прокоф'єва відбувалася в лісі. Музика відтворювала характери героїв завдяки різним тембрам. А художники та художниці надають виразності казковому дійству за допомогою цікавих форм і кольорів – теплих, холодних, світлих, темних.



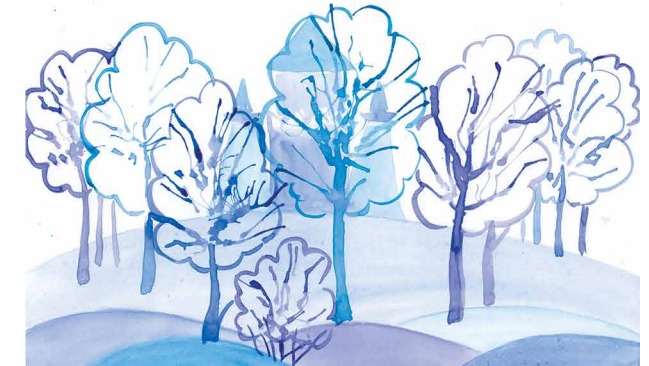
Що незвичайне ти бачиш у зображенні лісу? Чи можна його назвати казковим, чарівним, таємничим? Назви кольори, якими зображено казковий ліс. Придумай цікаву історію за сюжетом.



Вправа. Барвик утворив листочок, дерево й квіточку способом роздмухування плям. Потренуйся й ти використовувати цю техніку в зображенні рослин (акварель, трубочка для соку).



Намалюй казковий ліс, роздмухуючи плями (акварель, трубочка для соку).



Назви всі кольори у своєму наборі фарб. Поміркуй, як зробити їх світлішими або темнішими.



13–14. ЗИМОВІ СВЯТА



Надворі зима. Наближається багато свят: різдвяні, новорічні і, звичайно, – свято Миколая, на яке чекають усі діти. На Різдво діти колядують. Вони ходять із зіркою по хатах і співають. На Новий рік щедрують, бажають одне одному добра, миру, злагоди і здоров'я, співають щедрівки.



А. Вівальді. Цикл «Пори року». Зима.
Українські колядки та щедрівки: «Старий рік минає», «Нова радість стала», «Щедрик» та інші (за вибором).



Схарактеризуй прослухані твори. Порівняй зимові настрої, виражені в музиці та на картині. Уяви себе в гурті колядників або щедрувальників. Заспівай разом з ними відомі українські пісні.



М/ф «Різдво», к/ф «Один удома» (фрагмент «Щедрик»).

ОЙ, ХТО МИКОЛАЯ ЛЮБИТЬ

Українська народна пісня

υ Піднесено

1. Ой, хто, хто Ми-ко-ла-я лю-бить,
ой, хто, хто Ми-ко-ла-ю слу-жить,

то-му свя-тий Ми-ко-лай, Ми-ко-ла-ю!
У всяк час до-по-ма-гай.



JINGLE BELLS (ДЗВОНИКИ ДЗВЕНЯТЬ)

Музика і вірші Дж. П'єрпонта

JIN-GLE BELLS, JING-LE BELLS, GIN-GLE ON THE WAY. OH! WHAT FUN IT IS TO RIDE IN A

ONE-HORSE O - PEN SLEIGH ONE-HORSE O - PEN SLEIGH.



Створи ритмічний супровід до пісень на ударних інструментах. Виконай соло або в ансамблі з учителем (учителькою).



Поцікався, хто приносить дітям різдвяні та новорічні подарунки в інших країнах.



13–14. ЗИМОВІ СВЯТА



Мороз «розмальовує» віконечка своїми дивовижними візерунками. Художники, спостерігаючи за цим дивовижним явищем природи, відображають його на своїх картинах.

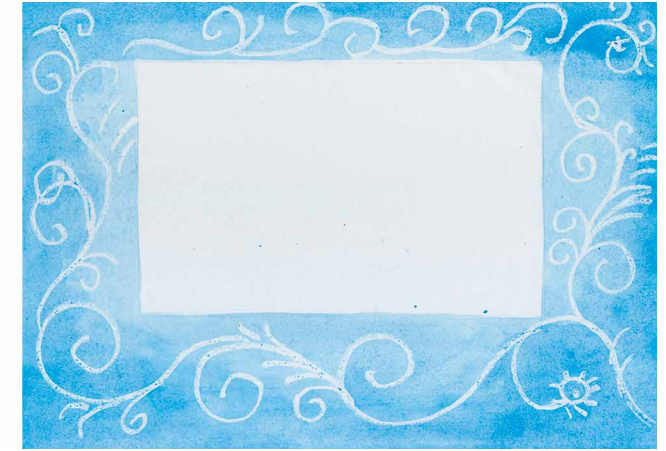


Як на картині зображено зимові дерева? Пригадай морозні візерунки на вікнах. Чи вдалося художниці передати чарівність узорів мороза-майстра?

Роздивися смачненькі миколайчики, які оздобили Лясолька та Барвик. Чи нагадують вони тобі зимові візерунки на вікні?



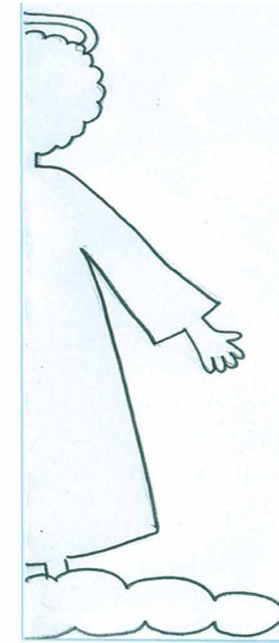
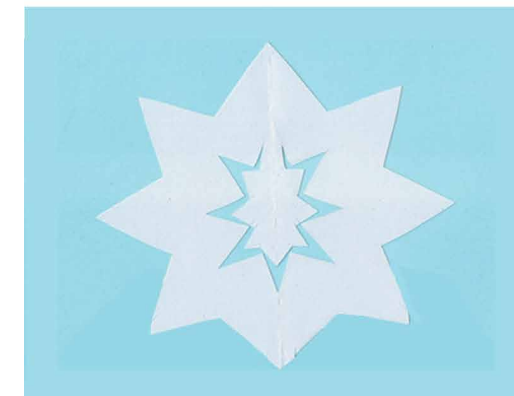
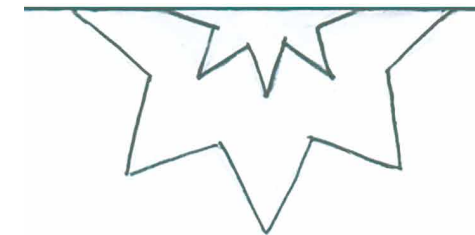
Створи рамку для фотографії, що нагадує морозні візерунки (білий восковий олівець та акварельні фарби).



Витинанка – це прикраса, вирізана з білого чи кольорового паперу.



Виріж із кольорового паперу витинанку – янголятко або зірку.



Розглянь морозні візерунки на вікні, форми сніжинок та крижаних бурульок. Що вони тобі нагадують? Пофантазуй. Разом з друзями створи й прикрась різдвяний лепбук.



Перевір свої досягнення

Завдання Лясольки

1. Музична вікторина: «Упізнай пісні та виконай їх».



«Мак, мак зірочками...», «Давай у хмаринки ми будем пірнати...», «Мокне зайчик під дощем», «Так, щоб танець-увиванець полонини чули...», «Тому святий Миколай у всяк час допомагай...»

2. Які з цих інструментальних творів можна включити до програми концерту пасторальної музики?

- В. Косенко. Дощик
- М. Мусоргський. Гопак
- М. Чембержі. Хмаринка
- Й. С. Бах. Жарт

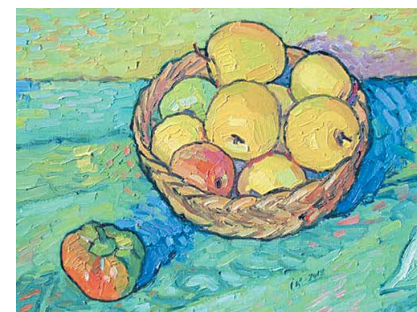
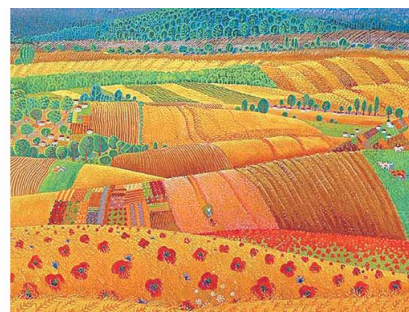
3. Назви інструменти, які «озвучували» персонажів симфонічної казки С. Прокоф'єва «Петрик і Вовк». До якої групи інструментів вони належать?



4. Добери з прослуханих музичних творів і мультфільмів музику для емоційного розвантаження і заспокоєння, а також для ранкової зарядки.

Завдання Барвика

1. Як називають картини із зображенням краєвидів?
2. Визнач серед зображень пейзаж і натюрморт.



3. Знайди серед зображень силует.



4. Що таке витинанка?

Завдання Лясольки та Барвика

1. Поясни, як ти розумієш слово «штрих» у музиці та образотворчому мистецтві.
2. Розділи слова на дві мистецькі скрині. Яке слово «зайве»?



пейзаж	ансамбль
колорит	композиція
оркестр	тембр
натюрморт	темп
мультфільм	силует
НОТИ	



3. Добери до пасторальної музики відповідні за настроями картини з ілюстрацій, уміщених у підручнику.

П. Чайковський. Осіння пісня А. Вівальді. Зима

4. Які види мистецтва поєдналися в мультфільмі?

II. Природи мова кольорова

15. ЗИМОВІ ЕТЮДИ

З нетерпінням ми чекали на зиму-чарівницю!

Зимову красу можна не лише побачити, а й відчутти у звуках музики. Так її відображають композитори, що створюють «музичні пейзажі».



Ф. Ліст. Юнацький етюд № 12 «Заметіль».



Який настрій став у тебе під час слухання музики? Вона швидка чи повільна? На якому інструменті виконується п'єса? Придумай рухи і виконай хореографічний етюд «Заметіль» під музику.



Етюд – це п'єса навчального характеру для вдосконалення техніки виконання.



Виконай поспівку. Який танець нагадує тобі її мелодія?



Ле - тять, ле - тять сніжин-ки на по - ле, ліс і сад.
Ве - се - лий свій та - но - чок танцю - є сні - го - пад.





Барвик уявив себе композитором. Допоможи йому створити ансамбль для виконання п'єси «Заметіль». Які інструменти ти обереш?



Пауза – це тимчасова перерва у звучанні музичного твору.

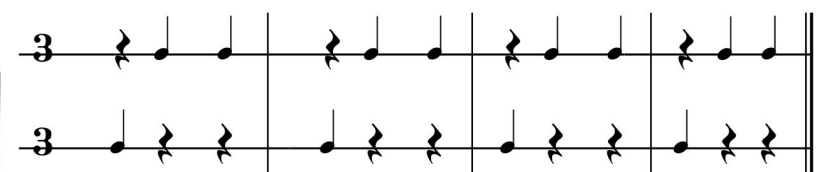
Нотна грамота

Як і ноти, паузи бувають різної тривалості: четвертна, восьма тощо. У нотному записі вони позначаються відповідними значками.

 — четвертна  — восьма



Виконай ритмічні етюди (соло та в ансамблі). Який з них нагадує ритм вальсу? Які паузи ти бачиш у нотному записі?




Під час ранкової зарядки виконуй хореографічні етюди.

15. ЗИМОВІ ЕТЮДИ

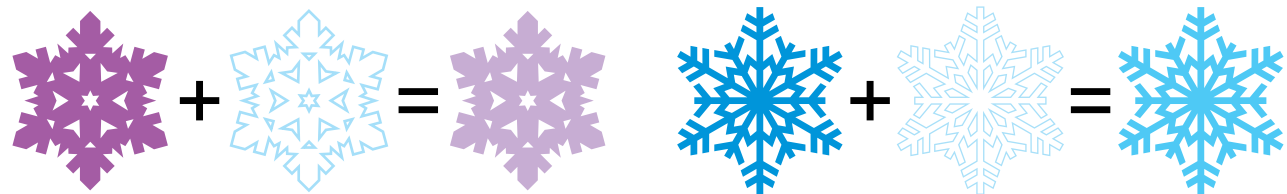



Сонячного зимового дня сніг виблискує та переливається різними барвами. Коли сонечко ховається – кольори набувають інших відтінків.



 Який день зобразив художник – сонячний чи похмурий? Які кольори й відтінки він використав?

Досліди, як народжуються різні відтінки кольору.




 Намалюй композицію «Зимові етюди» (воскові олівці та акварельні фарби). Застосуй різні відтінки кольорів.

Варіант 1



Варіант 2



 Вигадай і зобрази історію в малюнках про мандри веселої сніжинки, придумай для неї ім'я.




16. ЗИМОВІ ЗАХОПЛЕННЯ І СПОРТ



Зима – прекрасна пора року! Для дітей це – час веселих розваг, коли можна не тільки отримувати насолоду, але й зміцнювати своє здоров'я.

Наші друзі також займаються різними видами спорту. Барвик захоплюється спортивними іграми, сповненими енергії та швидкості. А Лясолька любить ті, у яких вона може розвинути природну граційність і музикальність.



 Пригадай, які види спорту поєднують спорт і мистецтво. Який з них можна назвати «танцями на льоду»? Визнач на ілюстраціях спортивні захоплення Лясольки й Барвика.

 В. Косенко. Скакалка.

 Яка роль ритму і темпу у створенні настрою?

СПОРТИВНА ЗИМА

Музика В. Сороки Вірші Р. Обшарської

СКРІЗЬ РОЗ-ВА-ГИ-ЗА-БАВ-ЛЯН-КИ І НА ЛИ-ЖАХ, І НА САН-КАХ. Приспів

5


9

13


РА-ДІС-НО НАМ, І ВЕ-СЕ-ЛО НАМ, А БІ-ЛІ СНІ-ЖИН-КИ КРУЖ-ЛЯ-ЮТЬ ВГО-РІ.


2. Бабу сніжну ми зліпили,
Ніс із моркви причепили,
Ну, а щоб не мерзли ніжки –
Стали дружно грати в сніжки.
Приспів.



 Знайди в нотному записі пісні тривалості нот і пауз, які ти знаєш.

Дбаючи про здоров'я, треба щодня робити зарядку, займатися фізкультурою. А щоб робити це із задоволенням, придумали *аеробіку* – різноманітні фізичні вправи (ходьба, біг, стрибки та ін.), які виконують під музику.

 Виконай «Танці-зігріванці», рухайчись під музику.

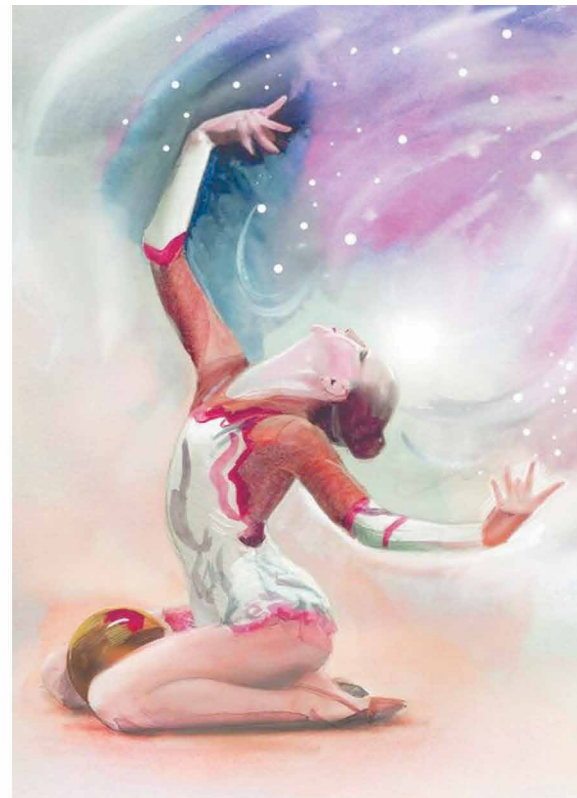
 У вільний час добери музику для вправ з аеробіки.



16. ЗИМОВІ ЗАХОПЛЕННЯ І СПОРТ



Хокей, футбол, фігурне катання, теніс, гімнастика – усі ці та інші види спорту зображують на своїх полотнах художники. Адже у спорті стільки емоцій, краси людських рухів, які важко описати словами!



Що відбувається на картинах? Які види спорту зобразили художники? Назви кольори, за допомогою яких передано пору року. Які емоції втілено у творах?



Упізнай за схемами (на с. 56) та предметами назви видів спорту. Які з них належать до зимових?



Групова робота. Разом з друзями створи захопливу настільну гру «До спортивних вершин».

Намалюй поле гри, зобрази спортивні знаряддя відповідно до обраного виду спорту.



Виробіть разом правила гри. Виготовте медалі для переможців (картон, фольга).

17. КАРНАВАЛ ТВАРИН



Сьогодні всіх запрошено на музичний карнавал! Це свято з веселими вигадками, перевдяганнями в яскраві костюми, співами й танцями.

Композитор Каміль Сен-Санс створив фантастичний музичний карнавал. Його героями є тварини, які хизуються своєю силою, спритністю і красою, інколи – пустощами.

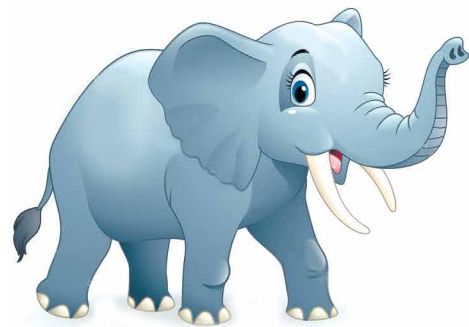


Загадка

Здивувалась дівчора:
це тварина чи гора?
Як же їсть він, як він п'є?
А для цього хобот є!



К. Сен-Санс. Цикл «Карнавал тварин». Слон. Королівський марш Лева.



контрабас



Порівняй ці п'єси. Хто їх виконує? Тембри яких музичних інструментів ти впізнаєш? У якому регістрі звучала музика? Який характер Лева – грізний чи лагідний?



ЛЕВЕНЯ

Музика В. Гребенюка Вірші Н. Іванюка



Весело

1. Я б хо-див до зо-о-пар-ку ма-ло не щод-ня,
Приспів:
бо спо-до-ба-ло-ся ду-же ме-ні ле-ве-ня. Ле-ве-нят-ко,
ле-ве-нят-ко, ле-ве, ле-ве - нят-ко, я візь-му те -
бе з со-бо - ю, як доз - во - лить тат - ко.



Як потрібно виконувати цю пісню: гучно чи тихо, швидко чи повільно? За бажання оплесками створи ритмічний супровід до приспіву.

Поміркуй, якому з левів – героїв мультфільмів – «пасує» за характером ця пісня.



М/ф «Сімба», «Мадагаскар», «Король Лев» та ін.

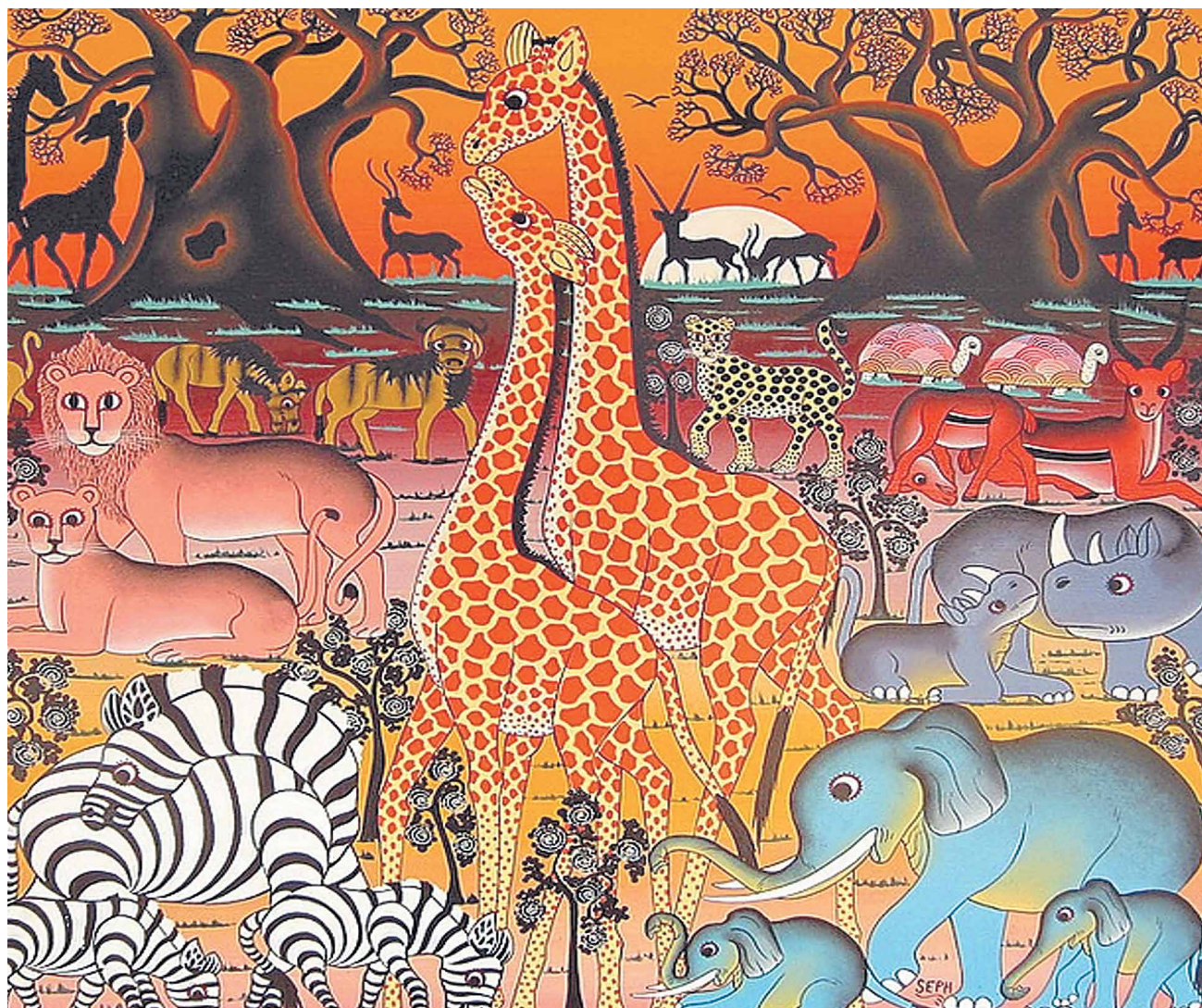


Яку музику можна створити до «Карнавалу домашніх тварин»?

17. КАРНАВАЛ ТВАРИН



Художники малюють звірів, птахів і риб, різних за виглядом та характером, серед густих трав, високих дерев, у морських глибинах. Спостерігати за тваринами ми можемо в заповідниках, де вони живуть у природних умовах.



Яких тварин, зображених на картині, ти впізнаєш?

